

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Β΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Πορτρέτα εφήβων

Τίτλος:

**«Στη διαπασών: Αναπαραστάσεις της εφηβικής κουλτούρας
σε ένα σύγχρονο μυθιστόρημα για νέους»**

MARIA NEZH

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Στη διαπασών: Αναπαραστάσεις της εφηβικής κουλτούρας σε ένα σύγχρονο μυθιστόρημα για νέους.

Δημιουργός

Μαρία Νέζη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Β΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Οκτώβριος 2012

Διδακτική Ενότητα

Πορτρέτα Εφήβων

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

12 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο Πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: διαδικτυακή κοινότητα Wiki.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή:

Το συγκεκριμένο σενάριο για να εφαρμοσθεί ικανοποιητικά προϋποθέτει:

- Εξοικείωση των μαθητών/τριών με τη θεματική της ενότητας μέσα από την ανάγνωση κειμένων με ήρωες εφήβους¹.
- Επαρκή γνώση της αγγλικής γλώσσας ή σε διαφορετική περίπτωση δυνατότητα συνεργασίας με τον εκπαιδευτικό της αντίστοιχης ειδικότητας.
- Θετική στάση εκ μέρους όχι μόνο του εκπαιδευτικού αλλά και γενικότερα της εκπαιδευτικής κοινότητας (διεύθυνση σχολείου, σύλλογος διδασκόντων, γονείς) απέναντι στις δυνατότητες για *μεικτή μάθηση* (blended learning) που προσφέρουν τα εργαλεία του Web 2.0.
- Δυνατότητα πρόσβασης στο Internet των μαθητών/τριών από το σπίτι τους.
- Ικανοποιητική γνώση των εργαλείων: Word, PowerPoint (ppt), Wiki.
- Κατάλληλος εξοπλισμός στην αίθουσα διδασκαλίας: σύστημα διαδραστικού πίνακα ή απλά ύπαρξη φορητού Η/Υ, βιντεοπροβολέα και πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

¹ Η πρότασή μας καλό είναι να εφαρμοσθεί όχι με την έναρξη του Α' τριμήνου αλλά αφού οι μαθητές/τριες έχουν εξοικειωθεί με τα χαρακτηριστικά της εφηβικής ηλικίας. Κατάλληλα κείμενα ανθολογούνται στα σχολικά εγχειρίδια και των τριών τάξεων. Προτείνουμε τα ακόλουθα:

Ειρήνης Μάρρα, [«Τα κόκκινα λουστρίνια»](#) (Α' τάξη),

Άννας Φρανκ, [«Από το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ»](#) (Β' τάξη)

Μαργαρίτας Λυμπεράκη, [«Οι Κυριακές στη θάλασσα»](#) (Β' τάξη)

Κοσμά Πολίτη, [«Η γνωριμία με τη Μόνικα»](#) (Γ' τάξη)

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διδακτική πρόταση που καταθέτουμε κινείται εντός του πεδίου των Πολιτισμικών Σπουδών και της Κριτικής Αγωγής. Το λογοτεχνικό κείμενο εκλαμβάνεται ως σύνθετο πολιτισμικό φαινόμενο, η δε ανάγνωσή του συνιστά διαδικασία όχι αποκρυπτογράφησης του κρυμμένου νοήματός του αλλά νοηματοδότησής του από την αναγνωστική κοινότητα. Οι νεαροί αναγνώστες καλούνται να ερμηνεύσουν το κείμενο και παράλληλα να αυθερμηνευθούν, δηλαδή να αναστοχαστούν τις ερμηνευτικές εκδοχές τους. Οι αναγνωστικές πρακτικές που εισηγούμαστε στο πλαίσιο της διδακτικής μας πρότασης στοχεύουν να μεταμορφώσουν την τάξη σε μια κοινότητα αναγνωστών που μέσα σε ένα περιβάλλον διαλόγου, πολυφωνίας και αναστοχασμού αλληλεπιδρούν κατά τη διαδικασία νοηματοδότησης του κειμένου, ενδυναμώνουν την υποκειμενικότητά τους, ενώ παράλληλα ασκούνται να κρίνουν και να συγκρίνουν τις ποικίλες ερμηνευτικές εκδοχές που αναπτύσσονται στην κοινότητα.

Επιλέγουμε στη διδακτική ενότητα «Εφηβικά πορτρέτα» το μυθιστόρημα του Βασίλη Παπαθεοδώρου «Στη διαπασών»² καθώς το θέμα του αλλά και η γραφή του θεωρούμε ότι ανταποκρίνονται στις αναγνωστικές προσλαμβάνουσες εφήβων 13-14 χρονών. Το μυθιστόρημα θίγει το ζήτημα της αναζήτησης ταυτότητας του εφήβου και τους διαφορετικούς τρόπους που επιχειρεί να βρει τον εαυτό του. Επίσης θίγει θέματα νεανικής επιθετικότητας και παραβατικότητας, τον ρόλο της ομάδας των ομηλίκων και το πώς οι φιλικοί δεσμοί μετατρέπονται σε δεσμά, τον ρόλο της οικογένειας, καθώς και επίκαιρα ζητήματα όπως ρατσιστική βία, χουλιγκανισμός κ.ά. Το μυθιστόρημα, όπως φαίνεται και από τον τίτλο του, εμπλέκει τη μουσική στην ύφανσή του: κάθε κεφάλαιο συνδέεται με ένα μουσικό κομμάτι που ανταποκρίνεται και συμπληρώνει όσα λέγονται ή δεν λέγονται στο κείμενο. Όλο το μυθιστόρημα

² Λεπτομέρειες για το εν λόγω μυθιστόρημα και γενικά για τον τρόπο γραφής του Παπαθεοδώρου μπορείτε να βρείτε στη σελίδα του: www.juvenilebooks.gr/

οργανώνεται σε 33 κεφάλαια-tracks. Η αφήγηση είναι πρωτοπρόσωπη και συχνά ο αφηγητής απευθύνεται στον αναγνώστη σε β' πρόσωπο. Επίσης η γλώσσα του κειμένου μιμείται τη γλώσσα των εφήβων, χωρίς καθωσπρεπισμούς.

Η αναγνωστική διαδικασία αναπτύσσεται σε τρεις (3) φάσεις: *Πριν την ανάγνωση* (1 ώρα), *Ανάγνωση* (9 ώρες), *Μετά την ανάγνωση* (2 ώρες). Κατά τη φάση *Πριν την ανάγνωση* επιχειρείται η ενεργοποίηση των ανταποκρίσεων των μαθητών/τριών όσον αφορά στον τίτλο του μυθιστορήματος (καταιγισμός ιδεών) και με την ακρόαση (και παράλληλη προβολή στίχων και σχολίων από το youtube) των τριών (3) πρώτων μουσικών κομματιών οι νεαροί ακροατές-υποψήφιοι αναγνώστες καταθέτουν τις υποθέσεις τους σχετικά με την ταυτότητα του ήρωα (στοχευμένες ερωτήσεις).

Η φάση της ανάγνωσης αναπτύσσεται σε δυο επίπεδα: μέσα στην τάξη και έξω από αυτήν, στην κοινότητα του Wiki που διαμορφώνει ο εκπαιδευτικός. Κάποια κεφάλαια του μυθιστορήματος αναγιγνώσκονται μέσα στην τάξη, ενώ η ανάγνωση συνεχίζεται κατ' ιδίαν από τους μαθητές/τριες εκτός σχολείου. Στην αίθουσα διδασκαλίας επιλέγονται πρακτικές του θεατρικού παιχνιδιού (ανακριτική καρέκλα, ρόλος στον τοίχο, διάδρομος συνείδησης) προκειμένου να ενεργοποιηθούν κιναισθητικά οι νεαροί αναγνώστες και να αναπτύξουν δεξιότητες ενσυναίσθησης κατά τη νοηματοδότηση του κειμένου. Οι μαθητές/τριες δουλεύουν σε ομαδοσυνεργατικά σχήματα τόσο στο σχολείο όσο στο πλαίσιο της διαδικτυακής κοινότητας. Κάθε ομάδα διαθέτει τη σελίδα της στο Wiki και αναρτά το υλικό της, ενώ τόσο ο/η διδάσκων/ουσα όσο και οι συμμαθητές/τριες καταθέτουν τις απόψεις τους μέσα από τα σχόλιά τους.

Οι άξονες της ανάγνωσης του μυθιστορήματος που κατευθύνουν και τον τρόπο συγκρότησης των φύλλων εργασίας μπορούν να συνοψισθούν ως εξής: α) αναγνώριση της βασικής δομής του μυθιστορήματος και παρακολούθηση της πλοκής του, β) καταγραφή των χαρακτηριστικών της ταυτότητας των βασικών μυθιστορηματικών προσώπων, γ) εντοπισμός και σχολιασμός των παραμέτρων που

κατευθύνουν τις επιλογές των μυθιστορηματικών ηρώων, δ) ακρόαση-ανάγνωση του μουσικού κομματιού, συσχετίσή με το περιεχόμενο του εκάστοτε κεφαλαίου και αποτίμηση του ρόλου του, ε) εντοπισμός των αφηγηματολογικών χαρακτηριστικών του μυθιστορήματος, στ) παρατήρηση της γλώσσας που χρησιμοποιούν οι έφηβοι μυθιστορηματικοί ήρωες ανάλογα με τις περιστάσεις επικοινωνίας και αξιολόγησή της σε σχέση με το υφολογικό αποτέλεσμα. Η ανάγνωση συμπληρώνεται με δραστηριότητες δημιουργικής γραφής, με μουσικά κομμάτια και videoclip επιλογής των μαθητών/τριών.

Στην τρίτη φάση, *Μετά την Ανάγνωση* (2 ώρες), οι νεαροί αναγνώστες, σε νέα ομαδοσυνεργατικά σχήματα, επιχειρούν με βάση τα δεδομένα της αναγνωστικής εμπειρίας τους να παραγάγουν κριτικό λόγο σχετικά με τις αναπαραστάσεις της εφηβικής ηλικίας και νεανικής κουλτούρας (όχι μόνο στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα) και να διερευνήσουν τις τάσεις που αναγνωρίζουν στο μυθιστόρημα για νέους συγκρίνοντας τα αναγνώσματά τους.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η διδακτική μας πρόταση όσον αφορά στο θεωρητικό πλαίσιο σχετικά με την προσέγγιση της Λογοτεχνίας λαμβάνει υπόψη της τον τρόπο που οι Πολιτισμικές Σπουδές και οι αναγνωστικές θεωρίες επαναπροσδιορίζουν την έννοια του λογοτεχνικού κειμένου και αναδεικνύουν την επικοινωνιακή διάσταση της αναγνωστικής πράξης (Χατζησαββίδης χ.χ.). Το λογοτεχνικό κείμενο δεν εκλαμβάνεται ως ένα κλειστό και αυτόταρκτο όλον γλωσσικών σημείων, ως ένα τετελεσμένο αισθητικό γεγονός αλλά ως σύνθετος πολιτισμικός-κοινωνικός κόμβος, με την έννοια ότι για τη νοηματοδότησή του ενεργοποιούνται ποικίλες διαστάσεις και δυνάμεις της πολιτισμικής και κοινωνικής ζωής (Πασχαλίδης 1999). Το νόημα του κατασκευάζεται διαλογικά, όχι μόνο ως προϊόν επικοινωνίας με τον αναγνώστη, μονίμως ανοιχτό σε νέες κοινωνικο-πολιτισμικές και ιστορικές επιρροές αλλά και «ως

απόκριση /απάντηση σε άλλα κείμενα συνεχώς παρόντα» (Φρυδάκη 2003: 156) «ως μια διάδραση, ως μια συνδιαλλαγή, άλλοτε συναγωνιστική κι άλλοτε ανταγωνιστική, που εκτείνεται σε όλο το εύρος της πολιτισμικής ζωής, μεταξύ κάθε είδους μορφής κειμένων, ανεξάρτητα από το εάν αυτά είναι λογοτεχνικά ή μη, γλωσσικά ή εικονικά, έντυπα ή προφορικά» (Πασχαλίδης 1999: 323).

Οι Πολιτισμικές Σπουδές ανανεώνουν το Ερμηνευτικό Παράδειγμα καθώς παραδέχονται ότι οι διαφορετικές ερμηνείες που προτείνονται για ένα κείμενο είναι κείμενα που χρήζουν με τη σειρά τους ερμηνείας και εκλαμβάνουν ως αντικείμενο της πολιτισμικής Ερμηνευτικής όχι την άσκηση σε μια «επαρκή» ανάγνωση ή τη μύηση σε μια πιο πλήρη ερμηνεία, αλλά την αυθερμήνευση του ίδιου του ερμηνεύοντος υποκειμένου, την «αυτο-κατανόησή του ως ενός φορέα και μαζί παραγωγού ερμηνειών και κειμένων» (Πασχαλίδης 1999: 325). Υπό αυτήν την έννοια κατά την ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων ο αναγνώστης ενεργοποιεί δεξιότητες πολιτισμικού γραμματισμού. Πρόκειται για το σύνολο των δεξιοτήτων που επιτρέπουν την κατανόηση και αποκρυπτογράφηση ποικίλων πολιτισμικών μορφών και αναπαραστάσεων και τη συσχέτισή τους με συγκεκριμένες κοινωνικές εμπειρίες και σχέσεις, πολιτισμικές αξίες και ανταγωνισμούς (Πασχαλίδης 1999).

Υπό αυτό το πρίσμα το παιδαγωγικό πλαίσιο της αναγνωστικής και ερμηνευτικής πρακτικής που επικρατεί στη σχολική τάξη θα πρέπει να επαναπροσδιοριστεί. Ο λόγος για τα κείμενα είναι ανάγκη να μεταβληθεί σε διάλογο με τα κείμενα στο πλαίσιο της κοινότητας μάθησης (μαθητών-εκπαιδευτικών) είτε αυτή είναι φυσική είτε διαδικτυακή (Wiki). Οι μαθητές-αναγνώστες συνομιλούν με τα κείμενα, καταθέτουν ερμηνευτικές υποθέσεις, αξιοποιώντας ένα πιο διευρυμένο ρεπερτόριο αναγνωστικών στρατηγικών και δεξιοτήτων που δεν σχετίζονται μόνον με το γραπτό κείμενο αλλά και με όλο το φάσμα της πολιτισμικής παραγωγής, και εκφέρουν τον προσωπικό τους λόγο.

Ο δάσκαλος δεν περιορίζεται στον ρόλο του διαμεσολαβητή στην επικοινωνία με το λογοτεχνικό κείμενο, αλλά οφείλει να λειτουργήσει ως ο έμπειρος ειδικός που

αξιοποιεί ποικίλους μαθησιακούς πόρους και τρόπους προκειμένου να καταστήσει τους μαθητές/τριές του πολιτισμικά εγγράμματους. Ο παιδαγωγικός του ρόλος είναι να διαμορφώσει ένα μαθησιακό περιβάλλον στο οποίο οι νεαροί αναγνώστες μέσα από την αλληλεπίδραση, την πολυφωνία και τον αναστοχασμό, να έχουν τη δυνατότητα να διεκδικούν τις αναγνωστικές τους εμπειρίες, να εξοικειωθούν με ένα εύρος στρατηγικών κατανόησης κειμένου, να εκφραστούν γλωσσικά και πολυτροπικά και να αναπτύξουν, εντέλει, δεξιότητες πολιτισμικού γραμματισμού. Στο πλαίσιο συνθηκών *μεικτής μάθησης* με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του Web 2.0 ο λόγος του εκπαιδευτικού στον διαδικτυακό διάλογο δεν πρέπει να είναι ο λόγος της αυθεντίας που επιβάλλει τη σωστή ερμηνευτική προσέγγιση. Οι πολλαπλές αναγνώσεις-ερμηνείες μοιράζονται στο πλαίσιο της κοινότητας μάθησης και οι νεαροί αναγνώστες οικοδομούν την ταυτότητά τους ως ενεργά υποκείμενα στη μαθησιακή διαδικασία αναπτύσσοντας δεξιότητες κριτικού πολιτισμικού γραμματισμού (Κριτική Αγωγή).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση κινείται εντός του πεδίου της Κριτικής Αγωγής και επιδιώκει να ενισχύσει τους εφήβους μαθητές/τριες στην προσπάθειά τους να γίνουν κριτικοί αναγνώστες του κόσμου και να διαμορφώσουν την υποκειμενικότητά τους.

Οι μαθητές/τριες αναμένεται:

- να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν, να περιγράφουν και να σχολιάζουν αναπαραστάσεις της εφηβικής ηλικίας που αναπαράγονται σε μυθιστορήματα που απευθύνονται σε νέους, όπως το παράδειγμα του συγκεκριμένου μυθιστορήματος του Παπαθεοδώρου, *Στη διαπασών*

- να μπορούν να αναγνωρίζουν, να καταγράφουν και να σχολιάζουν τα χαρακτηριστικά της νεανικής κουλτούρας που εγγράφονται στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα
- να διευρύνουν την εμπειρία τους όσον αφορά στις όψεις της εφηβικής ταυτότητας, να αναγνωρίζουν τις παραμέτρους που τη διαμορφώνουν, να εκφέρουν λόγο με τρόπο βιωματικό για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι έφηβοι μυθιστορηματικοί ήρωες και να ασκούν κριτική στους τρόπους με τους οποίους επιχειρούν να δώσουν ικανοποιητικές λύσεις σε αυτά
- να αναστοχαστούν τις δικές τους πεποιθήσεις, στάσεις, αξίες και συμπεριφορές και να είναι σε θέση να τις συγκρίνουν με εκείνες του κόσμου του κειμένου.

Γνώσεις για τη γλώσσα/λογοτεχνία

Η συγκεκριμένη ανάγνωση είναι προσανατολισμένη στην ανάδειξη των τάσεων που χαρακτηρίζουν το σύγχρονο μυθιστόρημα για νέους. Στόχος της μαθησιακής διαδικασίας είναι οι νεαροί αναγνώστες να είναι σε θέση:

- να εντοπίζουν τα αφηγηματολογικά χαρακτηριστικά του κειμένου, να αξιολογούν τον ρόλο τους στη συγκρότηση του ύφους του μυθιστορήματος και τον βαθμό που ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των αποδεκτών της αφήγησης
- να απαριθμούν κάποια από τα χαρακτηριστικά του ύφους του συγκεκριμένου δημιουργού που έχουν αναγνωρίσει στο κείμενο και να τα συγκρίνουν με υφολογικά χαρακτηριστικά άλλων δημιουργών που απευθύνονται σε νέους είτε από τις προσωπικές είτε από τις σχολικές αναγνώσεις τους

- να μιλούν τεκμηριωμένα για τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου μυθιστορήματος για νέους μετά από έρευνα σε σχετική βιβλιογραφία και να αναγνωρίζουν αυτά τα χαρακτηριστικά στο αναγινωσκόμενο μυθιστόρημα.

Γραμματισμοί

Η αναγνωστική διαδικασία στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση αναγνωρίζει ισχυρό τον ρόλο του αναγνώστη στην πρόσληψη του κειμένου. Καθώς το κείμενο απευθύνεται κατεξοχήν σε νέους είναι σημαντικό να αναδειχθούν οι ποικίλοι τρόποι με τους οποίους επιχειρεί να συνομιλήσει μαζί τους και οι οποίοι αναδεικνύουν τη λογοτεχνική δημιουργία ως μια σύνθετη πολιτισμική διαδικασία.

Το κείμενο δανείζεται την ιδιόλεκτο των νέων για να αναπαραγάγει ένα κυρίαρχο χαρακτηριστικό της νεανικής κουλτούρας. Στόχος της αναγνωστικής προσπάθειας είναι οι νεαροί χρήστες της γλώσσας να είναι σε θέση:

- να μεταγράψουν γλωσσικά το κείμενο σύμφωνα με την «πρότυπη» γλώσσα και να περιγράψουν τις διαφορές που αναγνωρίζουν στο ύφος του κειμένου
- να προτείνουν δικές τους γλωσσικές επιλογές που θεωρούν ότι ανταποκρίνονται πιο πειστικά στη νεανική κουλτούρα και να δικαιολογήσουν τις επιλογές τους.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό του μυθιστορήματος, που συνιστά εύρημα του συγγραφέα, είναι ο τρόπος που η μουσική εμπλέκεται στην ύφανση της δομής του κειμένου. Τα μουσικά κομμάτια που επιλέγονται συνιστούν τον άξονα γύρω από τον οποίο αναπτύσσεται κάθε επεισόδιο. Ζητούμενο είναι οι νεαροί αναγνώστες να είναι σε θέση:

- να συσχετίζουν το μουσικό κομμάτι που επιλέγεται τόσο ως προς το περιεχόμενο των στίχων όσο και ως προς τον ρυθμό και το είδος της μουσικής

με το συγκεκριμένο κάθε φορά κεφάλαιο και να αναγνωρίζουν τον συνδηλωτικό ή υποδηλωτικό χαρακτήρα του

- να σχολιάζουν τις μουσικές επιλογές του συγγραφέα με βάση τη δική τους πολιτισμική εμπειρία και να αντιπροτείνουν μουσικά κομμάτια που κατά τη γνώμη τους ανταποκρίνονται περισσότερο στον κόσμο του κειμένου με βάση το δικό τους ορίζοντα προσδοκιών
- να αναστοχάζονται τις δικές τους επιλογές και τις παραμέτρους που τις κατευθύνουν.

Τέλος μέσα από δραστηριότητες δημιουργικής συνεργατικής γραφής που εργαλεία του Web 2.0, όπως τα Wikis, υποστηρίζουν, οι μαθητές/τριες έχουν τη δυνατότητα πολλαπλών νοηματοδοτήσεων του αρχικού κειμένου με ποικίλους σημειωτικούς τρόπους. Εφόσον στην κοινότητα μάθησης έχει εγκαθιδρυθεί κλίμα πολυφωνίας και διαλόγου, οι μαθητές-αναγνώστες διαμορφώνουν την υποκειμενικότητα τους αλληλεπιδρώντας, καθώς ασκούνται όχι μόνο στο να διατυπώνουν τις ερμηνευτικές εκδοχές τους αλλά και στο να επιχειρούν να αυτό-ερμηνεύονται λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά τους που κατευθύνουν τις επιλογές τους. Παράλληλα μέσα από τη δυναμική διαδικασία της γραφής εξοικειώνονται με τον αμφίδρομο χαρακτήρα της επικοινωνίας πομπού-δέκτη. Ζητούμενο είναι οι μαθητές/τριες να είναι σε θέση:

- να σχολιάζουν τον ρόλο του αναγνώστη στην πρόσληψη του κειμένου
- να εντοπίζουν τα σημεία που ο ορίζοντας προσδοκιών του κειμένου συναντά τον δικό τους
- να υποστηρίζουν τεκμηριωμένα τις επιλογές τους
- να αντιλαμβάνονται το κείμενο όχι ως ένα κλειστό και άυταρκες σύστημα γλωσσικών σημείων αλλά ως μια ανοιχτή και διαρκή διαδικασία νοηματοδότησης με τη χρήση ποικίλων σημειωτικών τρόπων.

Διδακτικές πρακτικές

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση αναπτύσσεται σε συνθήκες μεικτής μάθησης (blended learning). Στη σχολική τάξη ο εκπαιδευτικός αξιοποιεί πρακτικές από το θεατρικό παιχνίδι, όπως η ιδεοθύελλα/καταιγισμός ιδεών, προκειμένου να ενεργοποιήσει τις ανταποκρίσεις των νεαρών αναγνωστών, ρόλος στον τοίχο, διάδρομος συνείδησης, ανακριτική καρέκλα, προκειμένου ενισχύσει βιωματικές διεργασίες ενσυναίσθησης και να υποστηρίξει την πολυπρισματικότητα κατά τη νοηματοδότηση του κειμένου, όπως επίσης και στοχευμένες ερωτήσεις, προκειμένου να διευκολύνει τη συνομιλία των παιδιών με το κείμενο. Οι νεαροί αναγνώστες στην αίθουσα διδασκαλίας επεξεργάζονται ανά δύο (peer group) Φύλλα εργασίας με αναγνωστικές οδηγίες. Στο περιβάλλον Wiki οι μαθητές/τριες εργάζονται σε ομάδες, η δε διαδικασία της ανάγνωσης αποκτά προβληματική διάσταση: οι νεαροί αναγνώστες καλούνται να λύσουν ένα πρόβλημα (problem based learning). Η διαμόρφωση των ομάδων γίνεται με διαφορετικά κριτήρια σε κάθε φάση (*Ανάγνωση-Μετά την Ανάγνωση*). Οι ομάδες ανασυναρμολογούνται (jig saw) στην τελευταία φάση του σεναρίου, προκειμένου να ενδυναμωθούν οι συνεργατικές σχέσεις στην κοινότητα και το νέο πρόβλημα που κατευθύνει τη δράση των ομάδων να φωτισθεί από διαφορετικές οπτικές.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ο προβληματισμός που αναπτύχθηκε σχετικά με τη λογοτεχνία για έφηβους αναγνώστες στο συνέδριο με θέμα «Σύγχρονη εφηβική λογοτεχνία» που οργάνωσε το Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Τ. Ε.Π.Α.Ε.) τον Μάιο του 2009 συνιστά αφετηρία για την ενασχόλησή μας με το συγκεκριμένο θέμα.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σύμφωνα με το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#) για τη Λογοτεχνία, που πιλοτικά εφαρμόζεται κατά τα σχολικά έτη 2011-2012 και 2012-2013 οι μαθητές/τριες στη Β΄ τάξη του Γυμνασίου κατά το Α΄ τρίμηνο επεξεργάζονται την ενότητα «Πορτρέτα εφήβων».

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση αξιοποιούνται τόσο λογισμικά γενικής χρήσης όπως ο επεξεργαστής κειμένου, το λογισμικό παρουσίασης, το λογισμικό υπολογιστικών φύλλων όσο και περιβάλλοντα του Web και του Web 2.0, όπως το Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ, το YouTube, η Wikipedia, το Wordle, λογισμικό εννοιολογικού χάρτη (<http://www.text2mindmap.com/>), περιβάλλον ψηφιακών κόμικς (<http://www.comicstripcreator.org/>), Wiki, όπως το περιβάλλον του PBworks.

Τα λογισμικά γενικής χρήσης αξιοποιούνται κατά την αναγνωστική άσκηση, σε δραστηριότητες δημιουργικής γραφής και πολυτροπικής αναπαράστασης του κειμένου στην γραφιστική απόδοση ερευνητικών αποτελεσμάτων. Περιβάλλοντα όπως το [λογισμικό εννοιολογικού χάρτη](#) και [ψηφιακών κόμικς](#) διευκολύνουν διαδικασίες αποδόμησης και αναδόμησης της αφηγηματικής δομής. Το σύννεφο λέξεων (Wordle) αξιοποιείται για την οπτική αποτύπωση του ορίζοντα προσδοκιών των νεαρών αναγνωστών.

Η αναζήτηση υλικού στο διαδίκτυο προβλέπεται στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση. Περιβάλλοντα όπως το Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ, το YouTube, η Wikipedia, και όχι μόνο, χρησιμοποιούνται για την αναζήτηση υλικού. Τέλος, για τη δημιουργία διαδικτυακής κοινότητας αναγνωστών επιλέγεται το περιβάλλον Wiki, καθώς διευκολύνει τη συνεργατική παραγωγή λόγου, τον διαμοιρασμό του υλικού, την ανάδειξη της ατομικής συμβολής στη συλλογική προσπάθεια μέσα από το ιστορικό σελίδας, την ποιότητα και την ποσότητα των σχολίων, την αίσθηση της

κοινότητας, καθώς η πρόσβαση σε αυτό είναι ελεγχόμενη και προστατευμένη (αποκλειστική πρόσβαση των χρηστών μόνο με κωδικούς).

Κείμενα

Βασίλης Παπαθεοδώρου, *Στη διαπασών*. Αθήνα: Καστανιώτης, 2009.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α' φάση: Πριν την ανάγνωση (1 ώρα)

Για τη φάση αυτή το σενάριο προβλέπει 1 (μία) διδακτική ώρα στην αίθουσα διδασκαλίας, καθώς εφαρμόζεται στα μέσα του Α' τριμήνου και προϋποθέτει ότι οι νεαροί αναγνώστες είναι εξοικειωμένοι με τη θεματική της διδακτικής ενότητας «Εφηβικά πορτρέτα» μέσα από άλλες αναγνώσεις. Ο εκπαιδευτικός με αφετηρία τον τίτλο του μυθιστορήματος «Στη διαπασών» διερευνά τον ορίζοντα προσδοκιών των μαθητών/τριών του σχετικά με το κείμενο³. Η ιδεοθύελλα ή καταγισμός ιδεών είναι η διδακτική πρακτική που αξιοποιεί. Εφόσον έχει στη διάθεσή του σύστημα διαδραστικού πίνακα, είναι δυνατόν, προκειμένου να ενεργοποιήσει και κιναισθητικά τους νεαρούς αναγνώστες, να τους ζητήσει να καταγράψουν οι ίδιοι τις ανταποκρίσεις τους με σύντομες φράσεις στον πίνακα⁴. Η ύπαρξη διαδραστικού πίνακα διευκολύνει τον εκπαιδευτικό να οπτικοποιήσει τις απαντήσεις που επανέρχονται στον λόγο των παιδιών αξιοποιώντας το περιβάλλον wordle (www.wordle.net)⁵. Το σύννεφο λέξεων που προκύπτει με βάση τη συχνότητα εμφάνισης κάποιων ονοματικών ή ρηματικών συνόλων αποτυπώνει οπτικά τον

³ Πολύ πιθανόν οι μαθητές/τριες να έχουν διαβάσει το οπισθόφυλλο του βιβλίου και οι απαντήσεις τους να μην είναι αυθόρμητες. Ωστόσο αυτό που μας ενδιαφέρει είναι όχι οι μεμονωμένες προσδοκίες των αναγνωστών αλλά η σύνθεση του ορίζοντα προσδοκιών της αναγνωστικής κοινότητας.

⁴ Η πρακτική αυτή ενεργοποιεί κιναισθητικά τα παιδιά και ενδέχεται να προκαλέσει θόρυβο και ταραχή στην αίθουσα διδασκαλίας, ενέχει ωστόσο παιγνιώδη διάθεση και ανταποκρίνεται στις προσλαμβάνουσες μαθητών/τριών της Β' Γυμνασίου.

⁵ Στην περίπτωση που δεν υπάρχει διαθέσιμο σύστημα διαδραστικού πίνακα, είναι δυνατόν, εφόσον υπάρχει σύνδεση με το διαδίκτυο, ο εκπαιδευτικός να καταγράψει σε φορητό Η/Υ τις απαντήσεις των παιδιών και με τη χρήση βιντεοπροβολέα να προβάλει το νέφος των λέξεων που θα προκύψει με την αξιοποίηση του περιβάλλοντος wordle.

ορίζοντα προσδοκιών με τον οποίο οι νεαροί αναγνώστες έρχονται να «συναντήσουν» τον κόσμο του κειμένου. Ο εκπαιδευτικός αποθηκεύει το στιγμιότυπο χάρη στα εργαλεία που διαθέτει ο διαδραστικός πίνακας, έτσι ώστε να επανέλθει σε αυτό στο τέλος της αναγνωστικής περιπέτειας και η κοινότητα να αναστοχαστεί τον βαθμό επιβεβαίωσης ή διάψευσης των αρχικών προσδοκιών της.

Στη συνέχεια αξιοποιώντας το [YouTube](https://www.youtube.com), ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει διαδοχικά τα τρία (3) πρώτα μουσικά κομμάτια⁶ πάνω στα οποία εξυφαίνονται τα τρία (3) πρώτα κεφάλαια του μυθιστορήματος. Παράλληλα με την ακρόαση οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να παρακολουθούν τα σχετικά βίντεο και να διαβάζουν τους στίχους των τραγουδιών⁷. Μετά από κάθε ακρόαση ο εκπαιδευτικός με στοχευμένες ερωτήσεις διερευνά τις ανταποκρίσεις και τις προσδοκίες των μαθητών/τριών του: *Ποιο χρώμα σάς έρχεται στο νου ακούγοντας το συγκεκριμένο κομμάτι; Το έχετε ξανακούσει; Ποιο είναι το θέμα του; Ποιες λέξεις-φράσεις των στίχων νομίζετε ότι αποκαλύπτουν στοιχεία σχετικά με την ταυτότητα του κεντρικού ήρωα; Οι απαντήσεις των παιδιών καταγράφονται στον πίνακα⁸. Η φάση της προανάγνωσης ολοκληρώνεται με το ερώτημα: *Τι είδους μουσική νομίζετε ότι ακούει ένας έφηβος με τα χαρακτηριστικά που αποδίδουμε στον ήρωά μας; Οι μαθητές/τριες**

⁶ Track 1 “The house of the rising sun” The Animals στο <http://www.youtube.com/watch?v=bwAw9ThDQmk>. Πληροφοριακό υλικό στο: http://en.wikipedia.org/wiki/The_House_of_the_Rising_Sun.

Track 2 “Satisfaction” Rolling Stones. Στις διευθύνσεις: <http://www.youtube.com/watch?v=3a7cHPy04s8>. Πληροφοριακό υλικό στο http://en.wikipedia.org/wiki/%28I_Can%27t_Get_No%29_Satisfaction

Track 3 “I don’t like Mondays” Boomtown Rats στο <http://www.youtube.com/watch?v=o2I84-A9duY> και στο <http://www.youtube.com/watch?v=-Kobdb37Cwc&feature=related>

Πληροφοριακό υλικό στο http://en.wikipedia.org/wiki/I_Don%27t_Like_Mondays.

⁷ Εφόσον το επίπεδο γνώσης της αγγλικής γλώσσας εκ μέρους των μαθητών/τριών δεν κρίνεται επαρκές για την κατανόηση των στίχων, καλό είναι ο εκπαιδευτικός να έχει προβλέψει τη σχετική μετάφραση.

⁸ Εφόσον ο πίνακας είναι διαδραστικός ο εκπαιδευτικός αποθηκεύει το στιγμιότυπο για να επανέλθει μετά την ανάγνωση του κειμένου και να δοθεί η δυνατότητα στους μαθητές να επιβεβαιώσουν ή να διαψεύσουν τις αρχικές τους προσδοκίες.

ανά δύο⁹ συνεργάζονται και απαντούν γραπτά στο ερώτημα. Η οδηγία που κατευθύνει τη δουλειά των παιδιών είναι ότι όλες οι φωνές πρέπει να ακούγονται. Η δραστηριότητα αυτή θα επιτρέψει στον εκπαιδευτικό να διαμορφώσει μια εικόνα για τις προσλαμβάνουσες των μαθητών/τριών, έτσι ώστε να διαμορφωθούν κατάλληλα οι ομάδες της επόμενης φάσης.

Β' φάση: Κατά την ανάγνωση (9 ώρες)

Η φάση αυτή αναπτύσσεται σε εννέα (9) διδακτικές ώρες, τόσο στην αίθουσα διδασκαλίας και στο εργαστήριο Πληροφορικής όσο και στο περιβάλλον της διαδικτυακής κοινότητας του Wiki. Οι απαντήσεις των παιδιών στο ερώτημα της προηγούμενης φάσης αποκαλύπτουν σε κάποιο βαθμό τα μουσικά ακούσματά τους και κατευθύνουν τη συγκρότηση των ομάδων ανάλογα.

1^η διδακτική ώρα¹⁰

Στην αίθουσα διδασκαλίας ο εκπαιδευτικός θέτει το πρόβλημα που θα κατευθύνει την ανάγνωση: *Ποια χαρακτηριστικά της εφηβικής ταυτότητας αποδίδει στον νεαρό ήρωα το κείμενο; Ποιος είναι ο μικρόκοσμος μέσα στον οποίο κινείται; Υπάρχουν ενδείξεις στο κείμενο που δείχνουν ότι ο μικρόκοσμος αυτός επηρεάζει την ταυτότητα του ήρωα; Ποια στοιχεία της αφήγησης νομίζετε ότι πείθουν πώς ο ήρωας και ο κόσμος του αναπαριστούν αληθινά πρόσωπα και καταστάσεις; Οι προσδοκίες που σας δημιούργησαν τα μουσικά κομμάτια που ακούσατε σε ποιο βαθμό επιβεβαιώνονται κατά την ανάγνωση του κειμένου;*

Οι νεαροί αναγνώστες διαβάζουν σιωπηρά τα τρία (3) πρώτα κεφάλαια του μυθιστορήματος ακολουθώντας τις αναγνωστικές οδηγίες του Φύλλου εργασίας (Φύλλο εργασίας 1). Το επεξεργάζονται ανά δύο και με βάση τα δεδομένα που έχουν συγκεντρώσει οι μαθητές/τριες σε ολομέλεια προσπαθούν να συμπληρώσουν το

⁹ Όπως κάθονται στο θρανίο.

¹⁰ Εφόσον η διδακτική αυτή ώρα είναι η δεύτερη ενός συνεχόμενου δίωρου, καθίσταται προφανές ότι η διαδικασία της ανάγνωσης αρχίζει αμέσως μετά την ολοκλήρωση της προαναγνωστικής φάσης.

Δελτίο Αστυνομικής Ταυτότητας του ήρωα στον διαδραστικό πίνακα. Με αυτόν τον τρόπο συνειδητοποιούν ποια κενά υπάρχουν στην αφήγηση σχετικά με την ταυτότητά του (για παράδειγμα δεν αποκαλύπτεται το επώνυμο του). Δοκιμάζοντας λέξεις-κλειδιά αναζητούν στο διαδίκτυο φωτογραφίες που θα μπορούσαν να τον απεικονίζουν. Ο εκπαιδευτικός διευκολύνει τους νεαρούς μαθητές στη χρήση των εργαλείων του διαδραστικού πίνακα και συντονίζει τη συζήτηση που αναπτύσσεται γύρω από την επιλογή της κατάλληλης φωτογραφίας. Με αυτόν τον τρόπο οι νεαροί αναγνώστες επιχειρούν διαφορετικές νοηματοδοτήσεις του κειμένου και συζητούν τις επιλογές τους. Το νόημα του κειμένου αποδίδεται ως εικόνα. Το κλίμα στην αίθουσα διδασκαλίας γίνεται ζωηρό και ευθύνη του εκπαιδευτικού είναι να διασφαλίσει την πολυφωνία.

Η αναγνωστική διαδικασία ολοκληρώνεται με την αξιοποίηση της πρακτικής του θεατρικού παιχνιδιού «ανακριτική καρέκλα»: στην ανακριτική καρέκλα κάθεται ένας μαθητής/μία μαθήτρια που υποδύεται τον συγγραφέα του μυθιστορήματος και οι υπόλοιποι μαθητές/τριες του θέτουν ερωτήματα¹¹ σχετικά με το κείμενο αρχίζοντας με τον σύνδεσμο «γιατί». Με τον παιγνιώδη αυτόν τρόπο οι νεαροί αναγνώστες εμβαθύνουν στην κατανόησή τους. Ο εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά τους κανόνες του παιχνιδιού και τους παρωθεί να αξιοποιήσουν τα δεδομένα που έχουν συγκεντρώσει κατά την επεξεργασία του Φύλλου εργασίας. Τους υπενθυμίζει τα ερωτήματα¹² που κατεύθυναν την ανάγνωσή τους. Αποστολή τους είναι να «ανακρίνουν» σε βάθος το συγγραφέα, να τον «στριμώξουν». Από την άλλη πλευρά δουλειά του ανακρινόμενου «συγγραφέα» είναι να αποκριθεί πειστικά στα ερωτήματα. Ως ατομική εργασία για το σπίτι ο εκπαιδευτικός αναθέτει την ανάγνωση

¹¹ Είναι πιθανόν οι μαθητές/τριες στην αρχή να δείξουν κάποια αμηχανία. Σε αυτήν την περίπτωση ο εκπαιδευτικός παρεμβαίνει έτσι ώστε να ενδυναμώσει τη διαδικασία.

¹² Ποια χαρακτηριστικά της εφηβικής ταυτότητας αποδίδει στον νεαρό ήρωα το κείμενο; Ποιος είναι ο μικρόκοσμος μέσα στον οποίο κινείται; Υπάρχουν ενδείξεις στο κείμενο που δείχνουν ότι ο μικρόκοσμος αυτός επηρεάζει την ταυτότητα του ήρωα; Ποια στοιχεία της αφήγησης νομίζετε ότι πείθουν ότι ο ήρωας και ο κόσμος του αναπαριστούν αληθινά πρόσωπα και καταστάσεις; Οι προσδοκίες που σας δημιούργησαν τα μουσικά κομμάτια που ακούσατε σε ποιο βαθμό επιβεβαιώνονται κατά την ανάγνωση του κειμένου;

των τριών επόμενων κεφαλαίων (4, 5 και 6) ως προς συγκεκριμένους αναγνωστικούς άξονες ([Φύλλο εργασίας 2](#)).

2^η και 3^η διδακτική ώρα (2^ο συνεχόμενο δίωρο)

Στη διάρκεια αυτού του δίωρου προκειμένου να εξοικειωθούν οι μαθητές/τριες με το περιβάλλον Wiki το μάθημα γίνεται στο εργαστήριο της Πληροφορικής¹³. Εκεί αφού τους δοθούν κωδικοί πρόσβασης, θα έχουν την ευκαιρία να πειραματιστούν στη συνεργατική παραγωγή γραπτού λόγου και να διερευνήσουν τις δυνατότητες επικοινωνίας που τους παρέχει το εργαλείο. Σε κάθε σταθμό εργασίας δουλεύει μία δυάδα μαθητών/τριών. Δουλειά τους είναι να *αφηγηθούν τα περιστατικά που εξιστορεί ο αφηγητής Θανάσης στα κεφάλαια 4 και 5 από την οπτική γωνία ενός άλλου μυθιστορηματικού προσώπου*: του Τάσου, του Παντελή, του Κλεομένη, του ανώνυμου μικρού φίλαθλου, της Λουΐζας, του Δημήτρη, της μητέρας της Λουΐζας, του πατέρα της Λουΐζας. Κάθε δυάδα αναλαμβάνει να «μιλήσει» με τη φωνή ενός ήρωα που επιλέγει και φτιάχνει τη σελίδα του, για παράδειγμα η σελίδα της Λουΐζας. Πέραν του γλωσσικού κώδικα αξιοποιεί και άλλους σημειωτικούς τρόπους (εικόνα, βίντεο, ήχο, μουσική, σκίτσα) προκειμένου να αναπαραστήσει αποτελεσματικά την αφήγηση του ήρωα. Ο βαθμός στον οποίο καθένας ατομικά έχει δουλέψει το [Φύλλο εργασίας 2](#) επηρεάζει την επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα της αφήγησής τους ως δυάδας. Οι μαθητές/τριες έχουν στη διάθεσή τους οδηγίες ([Φύλλο εργασίας 3](#)) σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή σχετικά με τα κριτήρια αξιολόγησης της δουλειάς τους. Το Φύλλο εργασίας σε αυτήν την περίπτωση διευκολύνει αναστοχαστικές διεργασίες εκ μέρους τους. Η μαθησιακή διαδικασία ολοκληρώνεται με την ανάρτηση σχολίων εκ μέρους των αναγνωστών σε κάθε σελίδα. Καθώς ο διδακτικός χρόνος είναι περιορισμένος οι νεαροί αναγνώστες ενθαρρύνονται να σχολιάσουν μια τουλάχιστον αφήγηση, αποφεύγοντας τα greeklish. Ο εκπαιδευτικός σε αυτήν τη φάση δεν

¹³ Αν δεν υπάρχει δυνατότητα για συνεχόμενο δίωρο, θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί τουλάχιστον για τη μια από τις δύο ώρες.

παρεμβαίνει παρά μόνο για να διασφαλίσει ομαλές συνθήκες επικοινωνίας και συνεργασίας στην κοινότητα.

Αφού ολοκληρωθεί η δραστηριότητα δημιουργικής γραφής, στο εργαστήριο Πληροφορικής, ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές/τριές του να ακούσουν όλοι μαζί στην ολομέλεια το μουσικό κομμάτι του 7^{ου} κεφαλαίου¹⁴. Σε προδιδασκτική φάση έχει αναρτήσει σε σελίδα του Wiki τους στίχους του τραγουδιού και καλεί τους μαθητές του στις δυάδες τους, να μεταγράψουν σε δική τους σελίδα τους στίχους αλλάζοντας τη γραμματοσειρά (μέγεθος, χρώμα, τύπο) ανάλογα με τις ανταποκρίσεις που τους προκαλούν και χρωματίζοντας διαφορετικά εκείνους τους στίχους που θεωρούν ότι προοικονομούν το αντίστοιχο κεφάλαιο. Ακολουθεί ανάγνωση στην ολομέλεια του 7^{ου} κεφαλαίου και συζήτηση στην κοινότητα σχετικά με την επιβεβαίωση ή διάψευση των προσδοκιών που τους δημιούργησε το μουσικό κομμάτι σχετικά με την εξέλιξη του μύθου, ενώ παράλληλα ο εκπαιδευτικός στην κεντρική οθόνη του εργαστηρίου προβάλλει τις διαφορετικές εκδοχές των δυάδων.

Προκειμένου οι νεαροί αναγνώστες μέσα από διαδικασίες ενσυναίσθησης να κατανοήσουν τον κομβικό ρόλο στην εξέλιξη του μύθου που κατέχει το συγκεκριμένο επεισόδιο, ο εκπαιδευτικός αξιοποιεί μια πρακτική του θεατρικού παιχνιδιού, τον «διάδρομο συνείδησης»¹⁵. Κάποιο παιδί επιλέγει να υποδυθεί τον Θανάση. Το δίλημμα στο οποίο καλείται να απαντήσει είναι «να γίνει μέλος ή όχι στην ομάδα των Ελευθερολακώνων;». Οι υπόλοιποι μαθητές/τριες συμμετέχουν παίρνοντας θέση υπέρ ή κατά. Οι δύο ομάδες σχηματίζουν έναν διάδρομο τον οποίο διασχίζει ο ήρωας, ενώ δεξιά και αριστερά του ακούγονται αντιθετικά επιχειρήματα. Στόχος της δραστηριότητας δεν είναι να απαντηθεί το δίλημμα αλλά οι μαθητές/τριες με τρόπο βιωματικό να αποκριθούν στο κείμενο.

¹⁴ Track 7 “Personal Jesus” Depeche Mode στο <http://www.youtube.com/watch?v=48JFIv9LZ2w> και <http://www.azlyrics.com/lyrics/marilynmanson/personaljesus.html>

Πληροφοριακό υλικό στο http://en.wikipedia.org/wiki/Personal_Jesus

¹⁵ Η δραστηριότητα αυτή κινητοποιεί κιναισθητικά τους μαθητές/τριες και λειτουργεί αποτελεσματικά, εφόσον υπάρχει κατάλληλη διαμόρφωση του εργαστηρίου.

Το δίωρο ολοκληρώνεται με τη συγκρότηση των ομάδων εργασίας. Διαμορφώνονται με κριτήριο τις μουσικές επιλογές κάθε δυάδας όσον αφορά στο ερώτημα που είχε τεθεί στην προαναγνωστική φάση «*Τι είδους μουσική νομίζετε ότι ακούει ένας έφηβος με τα χαρακτηριστικά που αποδίδουμε στον ήρωά μας;*» Καθώς αυτές οι ομάδες θα δουλεύουν κατεξοχήν διαδικτυακά δεν τίθεται περιορισμός στον αριθμό των μελών. Ωστόσο καλό είναι το σχήμα να είναι ευέλικτο. Σε αυτό το σημείο η αναγνωστική διαδικασία αποκτά χαρακτηριστικά περιπέτειας. Οι νεαροί αναγνώστες στο πλαίσιο των ομάδων τους καλούνται να επιλύσουν τον γρίφο «*Ποιος είναι ο Θανάσης;*» Η ανάγνωση δεν γίνεται με τρόπο γραμμικό. Μοιάζει με puzzle που προσπαθούν οι μαθητές/τριες να συναρμολογήσουν. Οι ομάδες διαβάζουν διαφορετικά κεφάλαια του μυθιστορήματος που αναπαριστούν διαφορετικές ταυτότητες του κεντρικού ήρωα. Η οργάνωση της αφήγησης προσφέρεται για την αποδόμηση της ανάγνωσης. Στα κεφάλαια 9, 10, 12, 14 και 16 αναπαριστάνεται η ζωή του Θανάση στην ομάδα των Ελευθερολακώνων, στα κεφάλαια 8, 11, 13 και 15 η ζωή του Θανάση με τη Λουίζα, στα κεφάλαια 16, 17, 18, 19, 20, 21 και 22 η ζωή του Θανάση με τους Άλλους (οικογένεια, γειτονιά κ.ά). Κάθε ομάδα επιλέγει να διερευνήσει στον αντίστοιχο κύκλο κεφαλαίων την ταυτότητα του ήρωα που αναπαρίσταται και τις παραμέτρους που επηρεάζουν τη διαμόρφωσή της. Η πράξη της ανάγνωσης δεν γίνεται στην τάξη αλλά κατ' ιδίαν στο σπίτι. Κατά τη διαδικασία της εξ αποστάσεως επεξεργασίας του κειμένου οι μαθητές/τριες ακολουθούν τις αναγνωστικές οδηγίες Φύλλου Εργασίας ([Φύλλο εργασίας 4](#)). Οι άξονες που κατευθύνουν την ανάγνωσή τους είναι α) η εξέλιξη του μύθου, β) ο ρόλος της μουσικής στην ύφανση των επεισοδίων, γ) τα αφηγηματολογικά χαρακτηριστικά, δ) η γλώσσα των ηρώων, ε) αξίες, στάσεις, συμπεριφορές που εγγράφονται στο κείμενο και αναπαριστούν τη νεανική κουλτούρα.

Το Wiki ως περιβάλλον συνεργατικής γραφής προσφέρεται για τέτοιου είδους project που συνδυάζουν την εξ αποστάσεως με την εκ του σύνεγγυς επικοινωνία, καθώς τόσο από το ιστορικό της σελίδας όσο και από την ποιότητα και ποσότητα των

σχολίων αναγνωρίζεται η ατομική συνεισφορά του κάθε μέλους της ομάδας στη συλλογική προσπάθεια. Ταυτόχρονα η δυνατότητα που έχει κάθε ομάδα να διαμορφώσει τη σελίδα της σύμφωνα με τις επιλογές της και να διαφοροποιηθεί από τις σελίδες των άλλων ομάδων ενισχύει τους δεσμούς μέσα στην ομάδα και τη συγκρότηση της ταυτότητάς της. Ο εκπαιδευτικός παρακολουθεί τη δουλειά των ομάδων, τις ανατροφοδοτεί με σχόλια ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή τους και αξιολογεί τη δουλειά τους.

4η και 5^η διδακτική ώρα (3^ο συνεχόμενο δίωρο)

Η αναγνωστική κοινότητα επιστρέφει στην αίθουσα διδασκαλίας η οποία χωροταξικά έχει οργανωθεί σε προδιδασκτική φάση με τέτοιο τρόπο, ώστε οι ομάδες εργασίας να κάθονται μαζί. Σε αυτήν τη φάση πρωταγωνιστικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία έχουν οι ίδιοι οι μαθητές/τριες. Κάθε ομάδα χειρίζεται τα τεχνολογικά εργαλεία (στην περίπτωση μας το σύστημα του διαδραστικού πίνακα) και συντονίζει τη συζήτηση που αναπτύσσεται στην κοινότητα¹⁶. Ο εκπαιδευτικός παρακολουθεί και αξιολογεί τόσο συλλογικά όσο και ατομικά την παρουσία και τη συμμετοχή των μαθητών/τριών.

Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να διαβάσει (εκφραστική ανάγνωση) στην ολομέλεια το κεφάλαιο του κύκλου που θεωρεί καθοριστικό για την απάντηση του βασικού ερωτήματος: «Ποιος είναι ο Θανάσης;» Πριν την ανάγνωση του κειμένου γίνεται ακρόαση του αντίστοιχου μουσικού κομματιού και με καταιγισμό ιδεών διερευνώνται οι ανταποκρίσεις των παιδιών. Η ανάγνωση στην ολομέλεια κάποιων κεφαλαίων διασφαλίζει την κοινή αναγνωστική εμπειρία στην κοινότητα. Παράλληλα ενδυναμώνει την ταυτότητα του αναγνώστη-μαθητή, καθώς τόσο η επιλογή όσο και ο τρόπος ανάγνωσης του συγκεκριμένου κεφαλαίου συνιστούν υποκειμενική ερμηνευτική εκδοχή του μυθιστορήματος. Σε αυτό το σημείο, ωστόσο, πρέπει να επισημάνουμε ότι η ερμηνευτική εκδοχή που επιλέγεται είναι προϊόν αλληλεπίδρασης

¹⁶ Καθώς ο συντονισμός μιας συζήτησης δεν είναι εύκολη υπόθεση για 13χρονα παιδιά, ο εκπαιδευτικός καλό είναι να έχει προετοιμάσει κατάλληλα τους μαθητές/τριες του με οδηγίες.

στην ομάδα και όχι αποτέλεσμα ατομικής προσπάθειας νοσηματοδότησης του κειμένου.

Επιπλέον, προκειμένου οι νεαροί αναγνώστες-ακροατές να εμβαθύνουν στην κατανόησή τους με τρόπο βιωματικό επιλέγονται πρακτικές από το θεατρικό παιχνίδι: ανακριτική καρέκλα, ρόλος στον τοίχο. Στην ανακριτική καρέκλα κάποιος μαθητής που αναλαμβάνει τον ρόλο του Θανάση αποκρίνεται στον καταιγισμό των ερωτήσεων που δέχεται από τους συμμαθητές του σχετικά με τη συμπεριφορά του και προσπαθεί να δικαιολογήσει τις επιλογές του. Στον ρόλο στον τοίχο οι μαθητές/τριες καλούνται να γράψουν έξω από το περίγραμμα μιας φιγούρας φυσικού μεγέθους (που αναπαριστά τον Θανάση) σχεδιασμένης σε χαρτί (αγορασμένο με το μέτρο) τι σκέφτονται και νιώθουν οι υπόλοιποι μυθιστορηματικοί ήρωες για το συγκεκριμένο πρόσωπο.

Η μαθησιακή διαδικασία ολοκληρώνεται με την αποκατάσταση της αφηγηματικής δομής. Στον διαδραστικό πίνακα οι μαθητές/τριες επιχειρούν να αποτυπώσουν τα διαδοχικά στάδια στην εξέλιξη του μύθου (αρχική κατάσταση, ανατροπή, περιπέτεια, δοκιμασία, λύση) που ωθούν στην κορύφωση της δράσης (τη φυγή του Θανάση από το σπίτι) και τους αφηγηματικούς ρόλους που αναλαμβάνουν τα μυθιστορηματικά πρόσωπα (Υποκείμενο, Αντικείμενο, Πομπός, Δέκτης, Βοηθός, Αντίμαχος) είτε ενεργοποιώντας λογισμικό εννοιολογικού χάρτη (<http://www.text2mindmap.com/>) είτε αξιοποιώντας τα εργαλεία σχεδίασης και τα σχήματα που διαθέτει ο πίνακας. Με αυτόν τον τρόπο αποτυπώνεται οπτικά η δομή του μυθιστορήματος. Το αρχείο που προκύπτει το αναρτά ο εκπαιδευτικός στο Wiki έτσι ώστε να είναι προσβάσιμο σε όλα τα μέλη της αναγνωστικής κοινότητας. Ως εργασία για το σπίτι ο εκπαιδευτικός αναθέτει την ανάγνωση των κεφαλαίων του μυθιστορήματος 23 μέχρι 32.

6η και 7^η διδακτική ώρα (4^ο συνεχόμενο δίωρο)

Σε αυτήν τη φάση οι μαθητές/τριες εργάζονται ανά δύο στο εργαστήριο της Πληροφορικής¹⁷. Αξιοποιούν το περιβάλλον του Wiki για να αναρτούν το υλικό που προκύπτει κατά την επεξεργασία του κειμένου σύμφωνα με τις αναγνωστικές οδηγίες του Φύλλου εργασίας ([Φύλλο εργασίας 5](#)). Κάθε ζευγάρι δουλεύει πάνω σε ένα κεφάλαιο¹⁸ και αναρτά το προϊόν της εργασίας του σε αντίστοιχη σελίδα. Υποχρέωση που αναλαμβάνουν τα μέλη της διαδικτυακής κοινότητας είναι να καταθέσουν το σχόλιό τους. Ο εκπαιδευτικός με τη φυσική του παρουσία ενισχύει και διευκολύνει τους νεαρούς αναγνώστες στην αποστολή τους ενώ στο περιβάλλον του Wiki τους ανατροφοδοτεί με τις αξιολογικές του κρίσεις.

8^η και 9^η διδακτική ώρα (5^ο συνεχόμενο δίωρο)

Στην αίθουσα διδασκαλίας ολοκληρώνεται η αναγνωστική διαδικασία. Στον διαδραστικό πίνακα η κοινότητα επιχειρεί να αποτυπώσει την αφηγηματική δομή του μυθιστορήματος όπως εξελίσσεται στα κεφάλαια 23-32. Οι μαθητές/τριες με τη συνδρομή του εκπαιδευτικού επιχειρούν να αποτυπώσουν τα διαδοχικά στάδια στην εξέλιξη του μύθου (αρχική κατάσταση, ανατροπή, περιπέτεια, δοκιμασία, λύση) που ωθούν στην κορύφωση της δράσης (τον ξυλοδαρμό του Θανάση) και τους αφηγηματικούς ρόλους που αναλαμβάνουν τα μυθιστορηματικά πρόσωπα (Υποκείμενο, Αντικείμενο, Πομπός, Δέκτης, Βοηθός, Αντίμαχος) είτε ενεργοποιώντας λογισμικό εννοιολογικού χάρτη (<http://www.text2mindmap.com/>) είτε αξιοποιώντας τα εργαλεία σχεδίασης και τα σχήματα που διαθέτει ο πίνακας. Ο εκπαιδευτικός διερευνά με καταιγισμό ιδεών τις προσδοκίες των μαθητών/τριών για το τέλος του μυθιστορήματος. Η ύπαρξη διαδραστικού πίνακα τον διευκολύνει να αποτυπώσει οπτικά τον ορίζοντα προσδοκιών με τον οποίο οι νεαροί αναγνώστες

¹⁷ Η εμπειρία μας από τη χωροταξία των εργαστηρίων Πληροφορικής μας κατευθύνει σε αυτήν την επιλογή. Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονίσουμε ότι είναι αναγκαίος ο εξοπλισμός του εργαστηρίου με ακουστικά, για να μπορούν οι ομάδες να ακούν τα τραγούδια χωρίς να ενοχλούν η μια την άλλη.

¹⁸ Επειδή ο αριθμός των μαθητών/τριών είναι μεγαλύτερος των 20 ατόμων κάποια κεφάλαια μπορούν να γίνουν αντικείμενο επεξεργασίας από δύο ομάδες.

έρχονται να «συναντήσουν» τον κόσμο του κειμένου μέσα από ένα σύννεφο λέξεων (www.wordle.net) που προκύπτει με βάση τη συχνότητα εμφάνισης κάποιων ονοματικών ή ρηματικών συνόλων στις απαντήσεις που επανέρχονται στον λόγο των παιδιών. Ο εκπαιδευτικός αποθηκεύει το στιγμιότυπο χάρη στα εργαλεία που διαθέτει ο διαδραστικός πίνακας, έτσι ώστε να επανέλθει σε αυτό στο τέλος της αναγνωστικής περιπέτειας και η κοινότητα να αναστοχαστεί τον βαθμό επιβεβαίωσης ή διάψευσης των αρχικών προσδοκιών της.

Γίνεται ανάγνωση του κεφαλαίου 33 από τον εκπαιδευτικό. Με στοχευμένες ερωτήσεις διερευνά τον βαθμό που το συγκεκριμένο κεφάλαιο ανταποκρίνεται στον ορίζοντα προσδοκιών των μαθητών/τριών: *Περιμένατε σε αυτό το κεφάλαιο να απουσιάζει η αναφορά σε συγκεκριμένο μουσικό κομμάτι; Γιατί νομίζετε ότι κάνει αυτήν την επιλογή ο συγγραφέας; Ποιες αλλαγές στη συμπεριφορά του Θανάση παρατηρείτε; Τελικά η ιστορία έχει happy end; Ποια ζητήματα δεν έχουν λυθεί; Γιατί νομίζετε ότι αφήνει αυτά τα κενά η αφήγηση; Σε σχέση με τις αρχικές προσδοκίες σας το κείμενο σας ικανοποιεί; Τι θα αλλάζατε; Γιατί;* Καθώς η ανάγνωση του μυθιστορήματος στο σύνολό του ολοκληρώνεται, η κοινότητα προχωρά σε αναστοχαστικές διεργασίες σχετικά με τον βαθμό ανταπόκρισης του κειμένου στον ορίζοντα προσδοκιών των νεαρών αναγνωστών. Με καταιγισμό ιδεών ο εκπαιδευτικός διερευνά τις ανταποκρίσεις τους όσον αφορά το μυθιστόρημα στο σύνολό του. Τους ζητά να διατυπώσουν με λέξεις-φράσεις τις εντυπώσεις τους από την αφήγηση. Αξιοποιώντας το περιβάλλον wordle (www.wordle.net) ένα νέφος λέξεων σχηματίζεται στην επιφάνεια του διαδραστικού πίνακα. Ο εκπαιδευτικός αντιπαραβάλλει το νέφος των λέξεων που αποτύπωνε τις αρχικές προσδοκίες των νεαρών αναγνωστών (πριν την ανάγνωση) με το νέφος των λέξεων που σχηματίζεται τώρα μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης και προκαλεί τους μαθητές/τριες να συγκρίνουν τα δυο κείμενα. *Έχει αλλάξει κάτι; Γιατί νομίζετε ότι συμβαίνει αυτό;*

Καθώς η διαδικασία της ανάγνωσης έχει ολοκληρωθεί ο εκπαιδευτικός θέτει το πρόβλημα που θα κατευθύνει τη φάση μετά την ανάγνωση: *Ποια εικόνα του εφήβου*

παρουσιάζει το συγκεκριμένο μυθιστόρημα; Ποια χαρακτηριστικά της νεανικής κουλτούρας αναπαράγει; Με ποιον τρόπο το καταφέρνει; Τι είδους αναγνώστες προϋποθέτει; Οι μαθητές/τριες θα διερευνήσουν το πρόβλημα σε νέα ομαδοσυνεργατικά σχήματα αξιοποιώντας το περιβάλλον του Wiki.

Γ' φάση: μετά την ανάγνωση

Η υλοποίηση της Γ' φάσης πραγματοποιείται σε συνθήκες μεικτής μάθησης (blended learning). Οι μαθητές/τριες δουλεύουν εξ αποστάσεως στη διαδικτυακή κοινότητα του Wiki και στην αίθουσα διδασκαλίας σε δύο (2) διδακτικές ώρες παρουσιάζουν τη δουλειά τους στην ολομέλεια. Οι ομάδες που έχουν διαμορφωθεί σε αυτήν τη φάση είναι διαφορετικές σε σχέση με τη φάση της ανάγνωσης. Κριτήριο διαμόρφωσής τους δεν είναι οι μουσικές προσλαμβάνουσες των παιδιών. Οι μαθητές/τριες επιλέγουν με ποια διάσταση του προβλήματος θα ασχοληθούν: α) προβλήματα της εφηβικής ηλικίας και παράμετροι που τα επηρεάζουν, β) χαρακτηριστικά της εφηβικής-νεανικής κουλτούρας, γ) αναγνωστικές προτιμήσεις του εφηβικού-νεανικού κοινού, δ) τάσεις της σύγχρονης λογοτεχνίας για εφήβους και νέους. Οι ομάδες εργάζονται σύμφωνα με τις οδηγίες του [Φύλλου εργασίας 6](#) προκειμένου να δώσουν ικανοποιητικές απαντήσεις στο πρόβλημα που έχει τεθεί.

Αξιολόγηση

Κριτήρια για την αξιολόγηση της μαθησιακής διαδικασίας συνιστούν ο βαθμός ενεργοποίησης και συμμετοχής των νεαρών αναγνωστών τόσο κατά την ανάγνωση του μυθιστορήματος στην αίθουσα διδασκαλίας όσο και στη διαδικτυακή κοινότητα του Wiki, η έγκαιρη και ολοκληρωμένη απόκρισή τους στα ζητούμενα κάθε φάσης σύμφωνα με τις οδηγίες του Φύλλου εργασίας τόσο ατομικά όσο και ως ομάδα. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι διευκολύνει τους μαθητές/τριες στον αναστοχασμό τους η διατύπωση εξ αρχής των κριτηρίων αξιολόγησης της δουλειάς τους.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στη διαπασών: Αναπαραστάσεις της εφηβικής κουλτούρας σε ένα σύγχρονο μυθιστόρημα για νέους

Εισαγωγή

Ζητούμενο της αναγνωστικής μας περιπέτειας είναι να αναγνωρίσουμε ποιες εικόνες των εφήβων παρουσιάζει το μυθιστόρημα και πόσο αυτές ανταποκρίνονται στη δική μας κουλτούρα ως έφηβοι.

Σε κάθε φάση της δουλειάς μας θα επεξεργαζόμαστε Φύλλα εργασίας. Σε κάθε Φύλλο εργασίας θα διαβάζουμε τους άξονες (σε μορφή ερωτημάτων) που θα κατευθύνουν την επεξεργασία των κεφαλαίων και τις αναγνωστικές οδηγίες που θα μας βοηθούν στη δουλειά μας.

Ας ξεκινήσουμε λοιπόν!!!!

Φύλλο εργασίας 1

Κεφάλαια 1-3

http://aretimaurogianni4.blogspot.gr/2012/09/blog-post_17.html

.....

.....

.....

.....

Ερώτημα 1: Ποια χαρακτηριστικά της εφηβικής ταυτότητας αποδίδει στον νεαρό ήρωα το κείμενο;

Οδηγίες: Υπογραμμίζετε τα σημεία εκείνα του κειμένου που μας δίνουν πληροφορίες για την ηλικία, την εμφάνιση, τα χόμπι, τις συνήθειες, τα πιστεύω, τα συναισθήματα του έφηβου πρωταγωνιστή και με τη **μορφή τίτλων** στη φωτογραφία **φωτίζουμε όψεις της εφηβείας του Θανάση.**

Ερώτημα 2: Ποιος είναι ο μικρόκοσμος μέσα στον οποίο κινείται ο Θανάσης; Υπάρχουν ενδείξεις στο κείμενο που δείχνουν ότι ο μικρόκοσμος αυτός επηρεάζει την ταυτότητα του;

Οδηγίες: Σχεδιάζετε ένα αστέρι και στο κέντρο του τοποθετείτε το Θανάση. Φτιάχνετε τόσες ακτίνες όσα και τα περιβάλλοντα στα οποία φαίνεται να κινείται ο πρωταγωνιστής. **Χρωματίζετε στο κείμενο** σχόλια του αφηγητή για καθένα από αυτά τα περιβάλλοντα. Σε κάθε άκρη του αστεριού γράφετε **το αντίστοιχο περιβάλλον χρησιμοποιώντας επίθετα που δείχνουν τη σχέση του ήρωα με αυτό.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ερώτημα 3: Ποια στοιχεία της αφήγησης νομίζετε ότι πείθουν ότι ο ήρωας και ο κόσμος του αναπαριστούν αληθινά πρόσωπα και καταστάσεις;

Οδηγίες: Παρατηρείτε σε ποιο πρόσωπο γίνεται η αφήγηση και **χρωματίζετε¹⁹** τα σημεία του κειμένου που ο αφηγητής απευθύνεται στον αναγνώστη. **Κυκλώνετε** στο κείμενο όσες **λέξεις-φράσεις** αναγνωρίζετε ως «νεανικές» και τα **σημεία στίξης** που δίνουν την αίσθηση της προφορικότητας στο κείμενο. **Συνεχίζετε την αφήγηση** στο κεφάλαιο 3 μιμούμενοι το ύφος του αφηγητή .

¹⁹ Προσοχή: σε κάθε δραστηριότητα χρωματίζουμε με διαφορετικό χρώμα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ερώτημα 4: Οι προσδοκίες που σας δημιούργησαν τα μουσικά κομμάτια που ακούσατε σε ποιο βαθμό επιβεβαιώνονται κατά την ανάγνωση του κειμένου;

Οδηγίες: Χρωματίζετε σε κάθε κεφάλαιο τα σημεία όπου αναγνωρίζετε ομοιότητες με τους στίχους των τραγουδιών που ακούσαμε. **Καταγράφετε** τις διαφορές, αν υπάρχουν.

.....

.....

.....

Φύλλο εργασίας 2

Κεφάλαια 4, 5, 6

Ερώτημα 1: Με ποιον τρόπο τα μουσικά κομμάτια σχετίζονται με τα αντίστοιχα κεφάλαια;

Οδηγίες: Αναζητήστε τους στίχους, τη μουσική των τραγουδιών “We will rock you” (Queen), “Come on feel the noise” (Quiet Riot), “Sunny afternoon”(Kinks) και όποια άλλη πληροφορία θεωρείτε χρήσιμη για να κατανοήσετε το περιεχόμενό τους. Εντοπίστε σε κάθε κεφάλαιο τον τρόπο που σχολιάζει ο αφηγητής τον ρόλο του μουσικού κομματιού. Αξιολογήστε πόσο πετυχημένη είναι η επιλογή του λαμβάνοντας υπόψη τόσο το περιεχόμενο των στίχων όσο και τον ρυθμό του τραγουδιού.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ερώτημα 2: Σε ποιο βαθμό τα μουσικά κομμάτια που επιλέγονται αναπαριστούν την κουλτούρα των εφήβων σήμερα;

Οδηγίες: Διερευνήστε ανάμεσα στους φίλους σας σε ποιο βαθμό ακούνε τέτοιου είδους κομμάτια. Αναζητήστε μουσικά κομμάτια που νομίζετε ότι ανταποκρίνονται περισσότερο στα δικά σας ακούσματα, ταιριάζουν με τον χαρακτήρα του νεαρού Θανάση και μπορούν να υποστηρίξουν το αντίστοιχο κεφάλαιο του μυθιστορήματος.

Ερώτημα 3: Ποιες όψεις της νεανικής κουλτούρας παρουσιάζει το κεφάλαιο 4; Σε ποιο βαθμό νομίζετε ότι ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα;

Οδηγίες: Δώστε έναν τίτλο στο κεφάλαιο που να αναδεικνύει το κεντρικό θέμα του. Αναζητήστε α) στο Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ οπτικοακουστικό υλικό, β) στο διαδίκτυο

άρθρα, μελέτες σχετικά με το θέμα του επεισοδίου²⁰. **Εντοπίστε αναλογίες** ανάμεσα στο απόσπασμα του μυθιστορήματος και στην πραγματικότητα που περιγράφεται στο υλικό που συγκεντρώσατε, τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τον τρόπο παρουσίασης.

Ερώτημα 4 : Πώς αντιμετωπίζει το κείμενο το φαινόμενο του χουλιγκανισμού των νέων;

Οδηγίες: Χρωματίστε στο κείμενο τα σημεία όπου ο πρωτοπρόσωπος αφηγητής σχολιάζει όσα συμβαίνουν. **Φτιάξτε το διάγραμμα** της πλοκής του κεφαλαίου 4. **Παρατηρήστε** αν η δράση και τα αποτελέσματα της δράσης δίνουν λύση στο πρόβλημα που κατευθύνει τον Θανάση. **Παρατηρήστε** σε ποιο βαθμό ο αφηγητής με τα σχόλιά του φαίνεται να αντιλαμβάνεται την τροπή που παίρνει η εξέλιξη της πλοκής. **Απαντήστε τεκμηριωμένα στο ερώτημα 4** λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα που συγκεντρώσατε.

Τόπος-Χρόνος	
Πρόσωπα-«ήρωες»	
Το πρόβλημα-Ο στόχος	
Η δράση-Τα αποτελέσματα	
Η λύση	

²⁰ Ενδεικτικά οι ακόλουθες διευθύνσεις:
<http://agonigrammi.wordpress.com/2009/12/15/%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CF%84%CE%AF-%CF%84%CF%8C%CF%83%CE%B7-%CE%BD%CE%B5%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B2%CE%AF%CE%B1/>
http://lyk-ralleion.att.sch.gr/Erg_Mathitron/ERGASIES_2011_2012/ONTHEGROUND1.pdf
<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=447054>

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

[illegible]

Φύλλο εργασίας 3

Εισαγωγή

Στα κεφάλαια 4 και 5 ο αφηγητής Θανάσης εξιστορεί περιστατικά της καθημερινότητάς του που αναδεικνύουν πτυχές της ταυτότητάς του.

Αποστολή

Δουλειά μας είναι να αφηγηθούμε αυτά τα περιστατικά από την οπτική γωνία ενός άλλου μυθιστορηματικού προσώπου που συμμετείχε σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό σε αυτά: του Τάσου, του Παντελή, του Κλεομένη, του ανώνυμου μικρού φίλαθλου, της Λουίζας, του Δημήτρη, της μητέρας της Λουίζας, του πατέρα της Λουίζας.

Διαδικασία

Δουλεύουμε ανά δύο στον Η/Υ και μιμούμαστε τη φωνή ενός από τα μυθιστορηματικά πρόσωπα για να διηγηθούμε το συγκεκριμένο κάθε φορά περιστατικό από την οπτική του. Φτιάχνουμε στο Wiki τη σελίδα του μυθιστορηματικού ήρωα, για παράδειγμα η σελίδα της Λουίζας. Πέραν του γλωσσικού κώδικα μπορούμε να αξιοποιήσουμε και άλλους σημειωτικούς τρόπους (εικόνα, βίντεο, ήχο, μουσική, σκίτσα) προκειμένου να αναπαραστήσουμε αποτελεσματικά την αφήγηση του ήρωα στη σελίδα του.

Αξιολόγηση

Η δουλειά κάθε ομάδας θα αξιολογηθεί θετικά από όλους μας εφόσον:

- ολοκληρωθεί στον συγκεκριμένο χρόνο που έχουμε ορίσει
- δεν αναδιηγείται την ιστορία στο σύνολό της αλλά εστιάζει σε εκείνα τα σημεία για τα οποία ο εκάστοτε αφηγητής-μπορεί να έχει αντίληψη (εσωτερική οπτική γωνία αφήγησης)
- η αφήγηση μας αναδεικνύει την υποκειμενικότητα του ήρωα-αφηγητή (σχόλια)
- το κείμενό μας μιμείται με πειστικότητα τη φωνή του εκάστοτε ήρωα-αφηγητή ως προς την επιλογή του λεξιλογίου και των μορφοσυντακτικών φαινομένων που συγκροτούν το ύφος του και ανταποκρίνονται στην ταυτότητά του
- το οπτικοακουστικό υλικό που χρησιμοποιείται συμπληρώνει τον λόγο του κειμένου αναδεικνύοντας λεπτές σημασιολογικές αποχρώσεις και δεν λειτουργεί ως εφέ εντυπωσιασμού του αναγνώστη

- η αφήγησή μας αξιοποιεί ποικιλία αφηγηματικών τεχνικών και μέσων προκειμένου να ενεργοποιήσει την ανταπόκριση του αναγνώστη (διήγηση, περιγραφή, μίμηση, διαστολές ή συστολές του αφηγηματικού χρόνου, γραμμική ή μη παρουσίαση των γεγονότων).

Αποτέλεσμα

Είμαστε έτοιμοι να σχολιάσουμε τη δουλειά των συμμαθητών μας στο Wiki λαμβάνοντας υπόψη τα προηγούμενα κριτήρια. Θυμόμαστε ότι χρησιμοποιούμε μόνο ελληνικά στα σχόλιά μας!!!!!!

Κάθε επιτυχία

Φύλλο εργασίας 4

Εισαγωγή

Σε αυτήν τη φάση της αναγνωστικής μας περιπέτειας προσπαθούμε να ανακαλύψουμε το αληθινό πρόσωπο του Θανάση. *Ποιος είναι τελικά ο Θανάσης* είναι το ζητούμενο που θα διερευνήσουμε ακολουθώντας διαφορετικά μονοπάτια στην ανάγνωση.

Αποστολή

Αποστολή μας είναι να παρακολουθήσουμε τον Θανάση στους τρεις κύκλους μέσα στους οποίους κινείται (στην ομάδα των Ελευθερολακώνων, στη σχέση του με τη Λουΐζα, στον χώρο της οικογένειας/της γειτονιάς/του σχολείου) και να προσπαθήσουμε να συναρμολογήσουμε το puzzle της ταυτότητάς του.

Διαδικασία

Για να φέρουμε σε πέρας την αποστολή μας **χωριζόμαστε σε ομάδες** και παρακολουθούμε τον ήρωά μας στα διαφορετικά περιβάλλοντα όπου κινείται. Μια ομάδα (**ομάδα Α**) θα διαβάσει τα κεφάλαια **9, 10, 12, 14 και 16** όπου αναπαριστάνεται η ζωή του Θανάση στην ομάδα των Ελευθερολακώνων, άλλη ομάδα (**ομάδα Β**) θα διαβάσει τα κεφάλαια **8, 11, 13 και 15** όπου παρουσιάζεται η σχέση του Θανάση με τη Λουΐζα και μια άλλη ομάδα (**ομάδα Γ**) θα διερευνήσει τον τρόπο που το περιβάλλον της οικογένειας, της γειτονιάς, του σχολείου επηρεάζει τον ήρωα στη διαμόρφωση της ταυτότητάς του στα κεφάλαια **16, 17, 18, 19, 20, 21 και 22**.

Σε κάθε ομάδα υπάρχει **ο γραμματέας** που κρατάει ημερολόγιο όπου καταγράφεται η πορεία της δουλειάς της ομάδας (ημερομηνία, επιτεύγματα, συνεισφορά κάθε μέλους) και ο **συντονιστής** που οργανώνει και συντηρεί τη σελίδα της ομάδας στο Wiki, αναθέτει αρμοδιότητες στα μέλη της ομάδας, παρακολουθεί την εξέλιξη της εργασίας, βοηθά τα μέλη της ομάδας στην ανάρτηση του υλικού στο Wiki, συντονίζει τη συζήτηση στην τάξη.

Η ανάγνωση των κεφαλαίων γίνεται ως προς ορισμένους άξονες: α) η εξέλιξη του μύθου, β) ο ρόλος της μουσικής στην ύφανση των επεισοδίων, γ) τα αφηγηματολογικά χαρακτηριστικά, δ) η γλώσσα των ηρώων, ε) αξίες, στάσεις, συμπεριφορές που εγγράφονται στο κείμενο και αναπαριστούν τη νεανική κουλτούρα, προκειμένου να οικοδομήσουμε τη γνώση μας για την ταυτότητα του ήρωα. Κάθε ομάδα επεξεργάζεται τα κεφάλαια του μυθιστορήματος που της αναλογούν σύμφωνα με αναγνωστικές οδηγίες με τη μορφή δραστηριοτήτων. Στο τέλος κάθε ομάδα επιλέγει ένα κεφάλαιο ή αποσπάσματά

του που θεωρεί αποκαλυπτικό/α για τον τρόπο που διαμορφώνεται η ταυτότητα του ήρωα και επιχειρεί την εκφραστική ανάγνωσή του (χρωματισμός φωνής, παύσεις, καλή εκφορά λόγου).

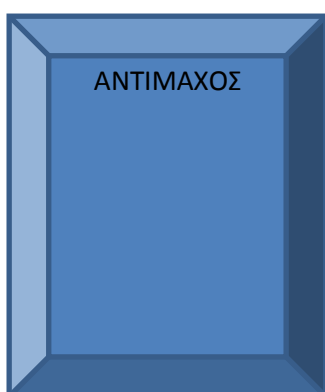
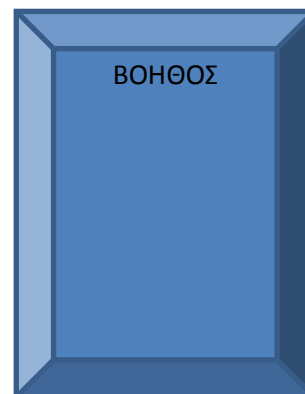
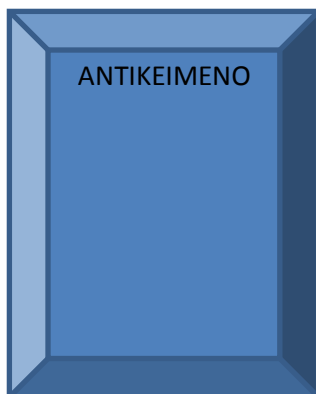
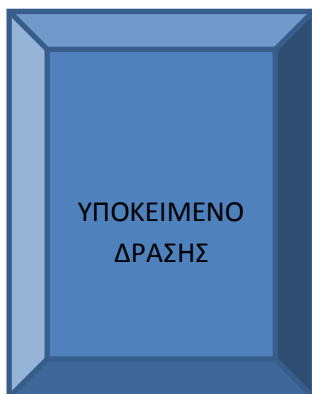
Ερώτημα 1: Πώς εξελίσσεται η ιστορία;

Οδηγίες:

- Για να αποτυπώσετε την εξέλιξη της υπόθεσης στα κεφάλαια που διαβάσατε συμπληρώστε το αφηγηματικό διάγραμμα που ακολουθεί.

Τόπος-Χρόνος	
Πρόσωπα-«ήρωες»	
Το πρόβλημα-Ο στόχος	
Η δράση-Τα αποτελέσματα	
Η λύση	

- Δώστε έναν τίτλο στο σύνολο των κεφαλαίων που διαβάσατε, που να δίνει το στίγμα τους.
- Συμπληρώστε στις κάρτες με τους ρόλους τα πρόσωπα που αναλαμβάνουν τον συγκεκριμένο ρόλο στην αφήγηση. Προσέξτε πώς ενεργούν για να αναγνωρίσετε τον ρόλο που διαδραματίζουν στην εξέλιξη της πλοκής της ιστορίας.

- Αναδιηγηθείτε με συντομία το περιεχόμενο των κεφαλαίων που διαβάσατε.

Ερώτημα 2: Με ποιον τρόπο τα μουσικά κομμάτια σχετίζονται με τα αντίστοιχα κεφάλαια;

Οδηγίες:

- **Αναζητήστε** τους **στίχους**, τη **μουσική** των τραγουδιών και **όποια άλλη πληροφορία** θεωρείτε **χρήσιμη** για να κατανοήσετε το περιεχόμενο τους.
- **Εντοπίστε** σε κάθε κεφάλαιο **τον τρόπο που σχολιάζει ο αφηγητής τον ρόλο του μουσικού κομματιού.**
- **Αξιολογήστε** πόσο **πετυχημένη** είναι η **επιλογή** του λαμβάνοντας υπόψη τόσο το περιεχόμενο των στίχων όσο και τον ρυθμό του τραγουδιού.

- **Διερευνήστε** ανάμεσα στους φίλους σας σε ποιο βαθμό ακούνε τέτοιου είδους κομμάτια.
- **Αναζητήστε μουσικά κομμάτια** που νομίζετε ότι ανταποκρίνονται περισσότερο στα δικά σας ακούσματα, ταιριάζουν με τον χαρακτήρα του νεαρού Θανάση και μπορούν να υποστηρίξουν το αντίστοιχο κεφάλαιο του μυθιστορήματος.

Ερώτημα 3: Ποια μουσικά της τέχνης της αφήγησης αναγνωρίζετε στα κεφάλαια που διαβάσατε;

Οδηγίες:

- **Ομάδα Α:** Στο κεφάλαιο 14 καταγράψτε τα επίθετα, τις μεταφορές, τις παρομοιώσεις τις ακουστικές εικόνες που χρησιμοποιεί ο αφηγητής. **Αφαιρέστε** από τον λόγο αυτά τα στοιχεία και **σχολιάστε** το αποτέλεσμα. **Χωρίστε** τη δράση σε καρέ/σκηνές σαν να πρόκειται για κινηματογραφική αφήγηση και **φτιάξτε το storyboard**. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τη μορφή καρέ σε κόμικς (<http://www.comicstripcreator.org/>). Σχολιάστε τον ρυθμό της αφήγησης.
- **Ομάδα Β:** Στο κεφάλαιο 8 παρατηρήστε τον ρόλο του διαλόγου και του σχολίου στην αφήγηση. **Δοκιμάστε να αφηγηθείτε** το κεφάλαιο χωρίς διαλόγους και σχόλια του αφηγητή και **σχολιάστε το αποτέλεσμα**.
- **Ομάδα Γ:** Στα κεφάλαια 17 και 19 εντοπίστε τα σημεία που ο αφηγητής καταφεύγει στο χιούμορ. **Σχολιάστε** τι προσθέτει το χιούμορ στην αφήγηση.

Ερώτημα 4: Είναι η γλώσσα των μυθιστορηματικών εφήβων αυθεντική;

Οδηγίες:

- **Φτιάξτε έναν κατάλογο** με τις λέξεις-φράσεις που χαρακτηρίζουν τη γλώσσα των νέων στο μυθιστόρημα.
- **Χρωματίστε στον κατάλογο** εκείνες τις λέξεις-φράσεις που χρησιμοποιείτε περισσότερο εσείς ή οι φίλοι σας.
- **Σχολιάστε** τι παρατηρείτε σχετικά με την αυθεντικότητα της γλώσσας του κειμένου.
- **Δοκιμάστε να τις αντικαταστήσετε** με λέξεις φράσεις λιγότερο «νεανικές» και **σχολιάστε το αποτέλεσμα**.

Ερώτημα 5: Ποιες αξίες, στάσεις συμπεριφορές χαρακτηρίζουν τους έφηβους μυθιστορηματικούς ήρωες στα κεφάλαια που διαβάσατε;

Οδηγίες:

- **Συμπληρώστε** τον πίνακα που ακολουθεί με πληροφορίες από το κείμενο για τη ζωή των εφήβων

Σχέσεις με την οικογένεια	Σχέσεις με την παρέα	Σχέσεις με το άλλο φύλο	Ιδεολογικός προσανατολισμός	Επαγγελματικός προσανατολισμός	Ψυχαγωγία

- **Ομάδα Α: Καταγράψτε** τις παραβατικές συμπεριφορές που αναγνωρίζετε. **Αναζητήστε** στο Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ οπτικοακουστικό υλικό σχετικό με την παραβατικότητα των ανηλίκων. **Σχολιάστε** τον βαθμό που το μυθιστόρημα μιμείται την πραγματικότητα.
- **Ομάδα Β: Σχεδιάστε ένα αστέρι** και στο κέντρο του τοποθετήστε τον Θανάση. Φτιάχνετε τόσες ακτίνες όσες και οι σκέψεις και συμπεριφορές του Θανάση απέναντι στη Λουΐζα. Σε κάθε άκρη του αστεριού χρησιμοποιήστε **επίθετα που χαρακτηρίζουν τις σκέψεις και συμπεριφορές του ήρωα**.
- **Ομάδα Γ: Καταγράψτε τα σημεία του κειμένου** που δείχνουν τη σχέση του Θανάση με τη μητέρα του. **Σχολιάστε** τη φράση της μητέρα του ήρωα «**Δώσε τόπο στην οργή**». **Αναζητήστε** στο Ψηφιακό Αρχείο της ΕΡΤ οπτικοακουστικό υλικό σχετικό με τη **βία στην οικογένεια**. **Σχολιάστε** τον βαθμό που το μυθιστόρημα μιμείται την πραγματικότητα.

Αξιολόγηση

Κριτήρια αξιολόγησης της δουλειάς μας θα είναι:

1. Η εκφραστική ανάγνωση των κειμένων.
2. Η έγκαιρη παράδοση της εργασίας και ο βαθμός συμμετοχής όλων όπως διαπιστώνεται τόσο από το ημερολόγιο όσο και από την επισκεψιμότητα και τα σχόλια στο Wiki.
3. Η πληρότητα των απαντήσεων σε κάθε δραστηριότητα.
4. Η χρήση της γλώσσας τόσο σε επίπεδο γραμματικοσυντακτικό και σε επίπεδο δομής παραγράφου όσο και στην επιλογή του κατάλληλου λεξιλογίου.

Αποτέλεσμα

Μετά από τόση δουλειά είστε έτοιμοι (κάθε ομάδα) να επιλέξετε και να διαβάσετε εκφραστικά στην ολομέλεια το απόσπασμα ή το κεφάλαιο που θεωρείτε αποκαλυπτικό για τον τρόπο που διαμορφώνεται η ταυτότητα του ήρωα.

Κάθε επιτυχία

Φύλλο εργασίας 5

ΚΕΦΑΛΑΙΑ 23-32

Ερώτημα 1: Με ποιον τρόπο τα μουσικά κομμάτια σχετίζονται με τα αντίστοιχα κεφάλαια;

Οδηγίες:

- Αναζητήστε τους στίχους, τη μουσική των τραγουδιών και όποια άλλη πληροφορία θεωρείτε χρήσιμη για να κατανοήσετε το περιεχόμενο τους.
- Εντοπίστε σε κάθε κεφάλαιο τον τρόπο που σχολιάζει ο αφηγητής τον ρόλο του μουσικού κομματιού.
- Αξιολογήστε πόσο πετυχημένη είναι η επιλογή του λαμβάνοντας υπόψη τόσο το περιεχόμενο των στίχων όσο και τον ρυθμό του τραγουδιού.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Αναζητήστε μουσικά κομμάτια που νομίζετε ότι ανταποκρίνονται περισσότερο στα δικά σας ακούσματα, ταιριάζουν με τον χαρακτήρα του νεαρού Θανάση και μπορούν να υποστηρίξουν το αντίστοιχο κεφάλαιο του μυθιστορήματος.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Φύλλο εργασίας 6

Εισαγωγή

Αφού ολοκληρώσαμε την ανάγνωση του μυθιστορήματος του Β. Παπαθεοδώρου, *Στη διαπασών*, μπορούμε να προχωρήσουμε στη διερεύνηση ενός πιο γενικού ζητήματος που έχει σχέση με τη Λογοτεχνία για εφήβους και τη νεανική κουλτούρα.

Αποστολή

Αποστολή μας είναι να οργανώσουμε ένα αφιέρωμα γύρω από αυτό το θέμα. Το υλικό που θα προκύψει μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρας Παιδικού και Εφηβικού Βιβλίου (2 Απριλίου) και είτε να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου μας είτε να περιληφθεί στο έντυπο περιοδικό μας.

Διαδικασία

Για να φέρουμε σε πέρας την αποστολή μας χωριζόμαστε σε τέσσερις (4) ομάδες ανάλογα με τα ενδιαφέροντά μας.

Α΄ Ομάδα: Διερευνά τα προβλήματα της εφηβικής ηλικίας και τις παραμέτρους που τα επηρεάζουν.

Β΄ Ομάδα: Διερευνά τα χαρακτηριστικά της εφηβικής-νεανικής κουλτούρας.

Γ' Ομάδα: Διερευνά τις αναγνωστικές προτιμήσεις του εφηβικού-νεανικού κοινού.

Δ' Ομάδα: Διερευνά τις τάσεις της σύγχρονης λογοτεχνίας για εφήβους και νέους.

Σε κάθε ομάδα υπάρχει ο **γραμματέας** που κρατάει ημερολόγιο όπου καταγράφεται η πορεία της δουλειάς της ομάδας (ημερομηνία, επιτεύγματα, συνεισφορά κάθε μέλους) και ο **συντονιστής** που οργανώνει και συντηρεί τη σελίδα της ομάδας στο Wiki, αναθέτει αρμοδιότητες στα μέλη της ομάδας, παρακολουθεί την εξέλιξη της εργασίας, βοηθά τα μέλη της ομάδας στην ανάρτηση του υλικού στο Wiki, συντονίζει τη συζήτηση στην τάξη.

Αναλυτικά:

Α' Ομάδα

Για να διερευνήσετε τα προβλήματα της εφηβικής ηλικίας και τις παραμέτρους που τα επηρεάζουν με βάση τα προβλήματα τόσο του νεαρού Θανάση στο μυθιστόρημα που διαβάσατε όσο και άλλων έφηβων μυθιστορηματικών προσώπων που συναντήσατε τόσο στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας όσο και σε προσωπικά σας αναγνώσματα, φτιάξτε **ένα ερωτηματολόγιο** και διερευνήστε **σε ποιο βαθμό αυτά τα προβλήματα απασχολούν συμμαθητές και συμμαθήτριές σας και σε ποιο βαθμό αναγνωρίζουν τον ρόλο της οικογένειας, του σχολείου, της ομάδας των συνομηλίκων στη διαχείριση αυτών των προβλημάτων**. Το υλικό που θα προκύψει από την επεξεργασία του ερωτηματολογίου μπορείτε να **το συγκρίνετε με το υλικό της τηλεοπτικής εκπομπής της EPT school-tube** (<http://www.ert.gr/webtv/index.php/component/k2/itemlist/category/245-school-tube.html>). **Τα συμπεράσματά σας μπορείτε να τα παρουσιάσετε με τη μορφή άρθρου γνώμης. Στην παρουσίαση στην τάξη μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και λογισμικό παρουσίασης προκειμένου να υποστηριχθείτε στον προσχεδιασμένο προφορικό λόγο.**

Β' Ομάδα

Για να διερευνήσετε τα χαρακτηριστικά της νεανικής κουλτούρας, μπορείτε να κινηθείτε στους άξονες: **γλώσσα, μουσική, κινηματογράφος, τηλεόραση, διαδίκτυο, χόμπι, ντύσιμο, είδωλα, αθλητισμός, επικοινωνία**. Είναι δυνατόν να δουλέψετε με πολλούς τρόπους: α) με ερωτηματολόγιο στους συμμαθητές σας και συμμαθήτριές σας, β) με αποδελτίωση του υλικού του **school-tube** (<http://www.ert.gr/webtv/index.php/component/k2/itemlist/category/245-school-tube.html>), γ) με μελέτη και αποδελτίωση του υλικού στις ακόλουθες διευθύνσεις: <http://abnet.agrino.org/htmls/M/M002.htm>, <http://efivikotheatro.wordpress.com/archive/chatroom/>, <http://www.tanea.gr/politismos/article/?aid=4739755>.

Το υλικό αυτό μπορεί να συμπληρωθεί και με δική σας έρευνα στο διαδίκτυο. Τα αποτελέσματα της έρευνάς σας μπορείτε να τα παρουσιάσετε με τη μορφή άρθρου γνώμης. Στην παρουσίαση στην τάξη μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και λογισμικό παρουσίασης προκειμένου να υποστηριχθείτε στον προσχεδιασμένο προφορικό λόγο.

Γ' Ομάδα

Για να διερευνήσετε τις αναγνωστικές προτιμήσεις του εφηβικού-νεανικού κοινού, μπορείτε να αναζητήσετε στο διαδίκτυο τα best sellers στην κατηγορία εφηβικό-νεανικό βιβλίο/μυθιστόρημα και να καταγράψετε τους τίτλους που εμφανίζονται. Παράλληλα μπορείτε να κάνετε μια έρευνα ανάμεσα στους συμμαθητές/τριές σας σχετικά με τις αναγνωστικές προτιμήσεις τους. Τα αποτελέσματα της δουλειάς καλό είναι να τα παρουσιάσετε με γραφήματα αξιοποιώντας το excel.

Δ' Ομάδα

Για να διερευνήσετε τάσεις και χαρακτηριστικά της σύγχρονης λογοτεχνίας για εφήβους και νέους μπορείτε είτε να αναζητήσετε υλικό στο διαδίκτυο με αυτό το θέμα (Τάσεις της σύγχρονης λογοτεχνίας για εφήβους και νέους) είτε να αναζητήσετε τίτλους βιβλίων και να μελετήσετε τις πληροφορίες που τα συνοδεύουν είτε στον Μικρό Αναγνώστη του ΕΚΕΒΙ (<http://www.mikrosanagnostis.gr/>) είτε στη διεύθυνση <http://www.i-read.i-teen.gr>, είτε να αναζητήσετε σχετικό υλικό σε ιστοσελίδες συγγραφέων για εφήβους και νέους όπως για παράδειγμα του Παπαθεοδώρου www.juvenilebooks.gr. Στόχος της δουλειάς σας δεν είναι να εξαντλήσετε το σχετικό θέμα, αλλά να καταγράψετε κάποια χαρακτηριστικά που αναγνωρίζετε σε αυτήν την κατηγορία βιβλίων. Το τελικό προϊόν της δουλειάς σας θα είναι ένα άρθρο γνώμης. Στην παρουσίαση στην τάξη μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και λογισμικό παρουσίασης προκειμένου να υποστηριχθείτε στον προσχεδιασμένο προφορικό λόγο.

Αξιολόγηση

Κριτήρια αξιολόγησης της δουλειάς σας θα είναι:

1. Η έγκαιρη παράδοση της εργασίας και ο βαθμός συμμετοχής όλων όπως διαπιστώνεται τόσο από το ημερολόγιο όσο και από την επισκεψιμότητα και τα σχόλια στο Wiki.
2. Η χρήση της γλώσσας σε επίπεδο γραμματικοσυντακτικό και λεξιλογίου και η οργάνωση του κειμένου ανάλογα με τον κειμενικό τύπο.

3. Ο βαθμός πληροφορητικότητας των κειμένων που θα καταθέσετε.

4. Η οργάνωση και παρουσίαση στην τάξη της δουλειάς σας.

ΚΑΘΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η φάση *Μετά την Ανάγνωση* θα μπορούσε να προβλέπει α) την πολυτροπική αναπαράσταση του μυθιστορήματος με την αξιοποίηση είτε του PowerPoint (ppt) είτε του Movie Maker, β) δραστηριότητα δημιουργικής γραφής: να γραφτεί από τους μαθητές/τριες η συνέχεια.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το εκπαιδευτικό σενάριο που εισηγούμαστε συνιστά μια απόπειρα εισαγωγής της εκ του σύνεγγυς ανάγνωσης (close reading) ολόκληρου βιβλίου στη σχολική καθημερινότητα του μαθήματος της Λογοτεχνίας. Είναι πολύ πιθανόν κατά την εφαρμογή του να προκύψουν δυσκολίες που σχετίζονται με την αμηχανία των διδασκόντων και διδασκομένων σε τέτοιου είδους πρακτικές, καθώς το μάθημα μέχρι τώρα²¹ περιορίζεται στη διδασκαλία αποσπασμάτων ανθολογημένων στα σχολικά εγχειρίδια.

Επίσης, για την εφαρμογή του προϋποθέτει συνθήκες *μεικτής μάθησης* (blended learning) με την αξιοποίηση συνεργατικών περιβαλλόντων του Web 2.0. Η ένταξη περιβαλλόντων του Web 2.0 στην κουλτούρα του ελληνικού σχολείου συνιστά καινοτομία που συχνά συγκρούεται με καθεστηκυίες αντιλήψεις σχετικά με τους παγιωμένους ρόλους εκπαιδευτικών και εκπαιδευομένων στη μαθησιακή διαδικασία. Η μετακίνηση του διδάσκοντος από τη θέση της αυθεντίας στη θέση του συντονιστή-συνομιλητή στην κοινότητα μάθησης, η έννοια της διαπραγμάτευσης του νοήματος κατά την οικοδόμηση της γνώσης και της ενδυνάμωσης της υποκειμενικότητας του υποκειμένου μάθησης, η δυνατότητα επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης εκτός των χωροχρονικών περιορισμών της σχολικής αίθουσας και του ωρολογίου προγράμματος συνιστούν καινοτόμες διαστάσεις της διδακτικής μας πρότασης που ενδέχεται να συναντήσουν καχυποψία και άρνηση στην κοινότητα του σχολείου.

²¹ Σύμφωνα με τα ισχύοντα ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ. Τα Νέα Προγράμματα Σπουδών για τη Λογοτεχνία εφαρμόζονται πιλοτικά την τρέχουσα σχολική χρονιά (2012-2013).

Ταυτόχρονα θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η συγκρότηση ενός διαδικτυακού συνεργατικού περιβάλλοντος, για παράδειγμα ενός Wiki, δεν συνιστά αυτόματα και διαμόρφωση συνθηκών κοινότητας μάθησης. Πρώτα διαμορφώνεται το παιδαγωγικό κλίμα στην τάξη, ένα κλίμα σεβασμού, αποδοχής, πολυφωνίας και διαλόγου, και στη συνέχεια το εργαλείο υποστηρίζει τις ανθρώπινες σχέσεις. Επιπλέον δεν είναι αυτονόητο ότι οι νεαροί αναγνώστες θα αναλάβουν ενεργό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία, καθώς έρευνες (Τσάφος 2004) επισημαίνουν τη δυσκολία των μαθητών να μετατοπιστούν σε πιο χειραφετημένους ρόλους.

Τέλος θα πρέπει να επισημάνουμε και δυσκολίες που είναι δυνατόν να προκύψουν για τους μαθητές/τριες εξαιτίας είτε οικονομικής δυσκολίας απόκτησης του βιβλίου είτε έλλειψης δυνατότητας πρόσβασης στο Διαδίκτυο από τον χώρο του σπιτιού. Πρόκειται για περιορισμούς που δεν είναι αμελητέοι.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αυδή, Α. & Μ. Χατζηγεωργίου. 2007. *Η τέχνη του Δράματος στην εκπαίδευση. 48 προτάσεις για εργαστήρια θεατρικής αγωγής*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κανατσούλη, Μ. & Δ. Πολίτης (επιμ.). 2011. *Σύγχρονη εφηβική λογοτεχνία. Από την ποιητική της εφηβείας στην αναζήτηση της ερμηνείας της*. Αθήνα: Πατάκης.

Πασχαλίδης Γ. 1999. Γενικές αρχές ενός νέου προγράμματος για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας. Στο *Διαβάζοντας λογοτεχνία στο σχολείο... Μια νέα πρόταση διδασκαλίας*, επιμ. Β. Αποστολίδου, Β. Καπλάνη & Ε. Χοντολίδου, 319-333. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γιώργος Δαρδανός.

Τσάφος, Β. 2004. *Η διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και Γλώσσας. Για μια εναλλακτική μαθητεία στον αρχαίο κόσμο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Φρυδάκη, Ευ. 2003. *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*. Αθήνα: Κριτική.